

INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

Relationell välfärd inom socialt arbete: Socialarbetares perspektiv på hantering av kategorisering och utökad tillgänglighet av stöd

Elsa Dahlgren & Nelin Ruzhdieva

Uppsats: 7,5 hp
Program och kurs: Socionomprogrammet, SQ4133 Fältanknutet vetenskapligt arbete
Termin/år: (HT 2023 - VT 2024)
Handledare: (Ann-Charlott Timander)
Antal ord: (6975)

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning.....	2
1. Inledning.....	1
1.1 Bakgrund.....	1
1.2 Problemformulering.....	1
1.3 Syfte och frågeställningar.....	2
1.4 Studiens relevans för det sociala arbetet.....	3
1.5 Ändringar genom arbetet.....	3
2. Tidigare forskning.....	4
2.1 Relationell välfärd.....	4
2.2 Social kategorisering.....	5
3. Teoretiska utgångspunkter.....	8
3.1 System- och nätverksteori.....	8
4. Metod.....	9
4.1 Förförståelse.....	9
4.2 Metodval.....	10
4.3 Urval.....	10
4.4 Insamling av empiri.....	11
4.5 Bearbetning av empiri.....	12
4.6 Analysmetod.....	12
4.7 Etiska överväganden.....	13
4.8 Reflektion kring studiens genomförande och tillförlitlighet.....	13
4.9 Arbetsfördelning.....	15
5. Resultat och analys.....	16
5.1. Relationer och Nätverk.....	16
5.2 Relationell välfärd och samarbete.....	18
5.3 Kategorisering i arbetet.....	21
6. Slutdiskussion.....	25
Källförteckning.....	27
Bilagor.....	29
Bilaga 1: Intervjuguide.....	29
Bilaga 2: Informationsbrev.....	31
Bilaga 3: Behandling av personuppgifter.....	34

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Sverige har länge kännetecknats av framstående egenskaper inom olika samhällsaspekter. En hög facklig anslutningsgrad, progressiv socialpolitik, hög tillit till myndigheter och medmänniskor, låga inkomstskillnader, hög läskunnighet, låg korruption, höga skatter och generösa välfärdsförmåner samt hög jämställdhet mellan könen är några av de faktorer som har utmärkt landet (Bergh 2015: 9) .

Trots dessa framstående drag står den nuvarande välfärdsstaten inför utmaningar som ännu inte har åtgärdats. En av de centrala problemområdena är den pågående missanpassningen mellan institutionernas tjänster och klienternas behov. Denna problematik förstärks av svårigheten att definiera gränsen mellan ekonomin och välfärdsstaten. Institutionerna har sina rötter i efterkrigstiden på 1950-talet och därför inte fullt ut kan tillgodose de aktuella behoven hos dagens medborgare. Utvecklingen av nya sjukdomar och sociala problem komplicerar ytterligare den nuvarande situationen (Cottam 2011: 134-136).

Social kategorisering i välfärdsstaten är ett hjälpmedel som definierar samt fördelar passande insatser utefter tillhörande kategori (Meeuwisse & Swärd 2013: 311). Vår fältstudie utfördes i en verksamhet som arbetar aktivt med inkluderingsfrågor genom relationell välfärd som metod där kategoriseringar kan anses skapa ytterligare en utmaning i samhället. Relationell välfärd som metod betonar djupare relationer och samarbete mellan institutioner samt mellan organisationer och medborgare. Vi anser att den potentiella fördelen med en sådan modell ligger i att undvika social kategorisering som styrmedel för insatser och istället främja samarbete med klienter som individer för att gemensamt fastställa lämpliga åtgärder.

1.2 Problemformulering

Efter sökning av området anser vi att det saknas vetenskaplig forskning om relationell välfärd som möjlig lösning för hantering av kategorisering inom socialt arbete och om metoden ökar räckvidden för klienter som får hjälp. Välfärdsstaten använder sig av social kategorisering för att definiera medborgare som tillhörande en viss grupp och utefter given kategori ge ut

passande insatser på gott och ont (Meeuwisse & Swärd 2013: 311). Utmaningar kan uppstå när en individ bedöms tillhöra flera kategorier. Det kan skapa osäkerhet kring vilken insats som bör tillhandahållas, och individen kan därmed riskera att hamna mellan stolarna. Sociala institutioner tillhandahåller insatser baserat på vilken kategori klienten tillhör, vilket kan vara problematiskt. Det skulle vara optimalt att istället utgå från individuella behov hos klienten. Relationell välfärd är en teori som utgår från en välfärdsstat grundad i djupare relationer och samarbete mellan olika institutioner samt mellan organisationer och medborgare (Von Heimburg & Ness 2021: 648). Den kunskapslucka vi strävar efter att fylla är huruvida en välfärdsstat som antar relationell välfärd som grundläggande princip skulle undvika att använda social kategorisering som styrmedel för insatser. Detta genom att istället samarbeta med klienter som individer för att gemensamt fastställa lämpliga åtgärder.

1.3 Syfte och frågeställningar

Denna uppsats ämnar undersöka och analysera den potentiella rollen för relationell välfärd som en adekvat lösning för att adressera problematiken med kategorisering inom ramen för socialt arbete. Vidare syftar uppsatsen till att utforska om implementeringen av en relationell välfärdsinriktning som metod innebär att en ökad andel klienter får tillgång till hjälp.

Genom att behandla följande frågeställningar hoppas vi bidra till en fördjupad förståelse för relationell välfärd och dess potentiella roll som en framstående strategi inom socialt arbete:

Frågeställningar:

1. a) Kan den relationella välfärden anses vara en adekvat lösning för att kunna hantera kategorisering inom ramen för socialt arbete, enligt socialarbetare?
b) Om så, hur kan den relationella välfärden vara en adekvat lösning, enligt socialarbetare?
2. a) Innebär användningen av relationell välfärd som metod att fler klienter får tillgång till stöd, enligt socialarbetare?
b) Om så är fallet, på vilket sätt underlättar användningen av relationell välfärd en ökad räckvidd av stöd, enligt socialarbetare?

1.4 Studiens relevans för det sociala arbetet

Social kategorisering har använts vid bedömning av insatser inom socialt arbete under lång tid i Sverige (Meeuwisse 2008), vilket har resulterat i diverse konsekvenser. Det kan därmed vara relevant att undersöka alternativa arbetsmetoder inom socialt arbete för att utveckla vår välfärdsstat för klienterna som påverkas negativt av detta. Genom att besvara studiens frågeställningar skapas en fördjupad förståelse av relationell välfärd som en framstående strategi inom det sociala arbetet. Resultaten kan vägleda praktiker och beslutsfattare i att utveckla mer effektiva och inkluderande tillvägagångssätt för att möta behoven hos olika individer inom samhället.

1.5 Ändringar genom arbetet

Till en början var syftet att undersöka om relationell välfärd kunde vara en adekvat lösning för social kategorisering inom socialt arbete och genom det tillföra bättre kvalitet på tjänsten gentemot klienten. Genom att arbeta induktivt/retroaktivt får insamlad empiri tala fritt, vilket ledde oss till att ändra vår andra frågeställning. Vi omformulerade denna från att ursprungligen rikta sig mot kvalitet till att istället adressera omfattningen av den tillhandahållna hjälpen, eftersom detta var ett återkommande tema i våra forskningsresultat.

2. Tidigare forskning

Den befintliga forskningen som diskuteras nedan antyder att en relationell modell kan bidra till att skapa en välfärdsstat grundad i djupa relationer och samarbete mellan klienter och sociala organisationer. Efter sökning av forskning inom området har vi märkt att det saknas vetenskaplig forskning som undersöker relationell välfärd som en potentiell lösning för hantering av kategorisering inom socialt arbete och förbättring av klientstöd. Detta utgör en påtaglig kunskapslucka som vi strävar efter att adressera och fylla.

Vid insamling av tidigare forskning användes Göteborgs universitetsbiblioteks sökmotor ProQuest Social Sciences. De använda sökorden inkluderade "kategorisering," "socialt arbete," "relationell välfärd," "categorization," "social work," och "relational welfare." Användningen av engelska sökord syftade till att möjliggöra ett bredare urval av tidigare forskning, samtidigt som det beaktades att det finns begränsad forskning om relationell välfärd tillgänglig på svenska. ProQuest Social Sciences var lämpligast att använda för att identifiera tidigare forskning som var relevant för vår forskningsfråga och syfte.

2.1 Relationell välfärd

Relationell välfärd har presenterats som en möjlig lösning på flera sociala problem som välfärdsstaten står inför idag (Cottam 2011: 134). Cottams (2011) modell på relationell välfärd presenterar fem principer för att uppnå ett arbetssätt som fokuserar på samarbete och relationer. De fem principerna inom relationell välfärd innefattar att ta reda på grundorsakerna till klientens problem samt att anta en utvecklingsstrategi om hur man kan lösa problemet. Man vill sätta mindre fokus på att bygga exempelvis nya fritidsgårdar och familjecenter och istället sätta fokus på relationer för att hitta lösningar. Slutligen menar modellen att man bör investera och kämpa för alternativa arbetsmetoder än de som redan existerar inom socialt arbete och att politikerna har ett ansvar över att skapa förutsättningar för utvecklande samtal där man kan komma fram till nya arbetsmetoder (Cottam 2011: 141-144).

Förslagsvis skulle en relationell modell på välfärdsstaten kunna bistå utmaningarna välfärdsstaten möter enligt forskaren Hillary Cottam (2011). Tanken bakom en relationell

modell är att försöka skapa en välfärdsstat grundad i djupa relationer och samarbete mellan klienter och sociala organisationer. Grundförutsättningarna för denna nya metod för vård, utbildning och välfärd är användningen av distribuerade system med fokus på samarbete, personliga värderingar och uppdrag (ibid: 136-137).

Studier har inspirerats av idén om relationell välfärd som metod för att hjälpa medborgare som är socialt utsatta och därför kommit fram till alternativa arbetsmetoder för att hjälpa. Studien om programmet "Building new lives for individuals and families to enjoy", LIFE, arbetade för att hjälpa socialt utsatta familjer genom att skapa starkare relationer mellan socialarbetare och klienter samt låta familjerna vara med och bestämma över vilka de skulle samarbeta med och hur pengarna skulle spenderas (Cottam 2011: 139). Vidare i en annan studie arbetade ett annat program "Making it work", MIW, med att hjälpa ensamstående föräldrar att hitta arbete med relationell välfärd som en av deras byggstenar för programmet (Pearson, Lindsay, Batty, Cullen & Eadson 2023: 271). Studien (ibid) baserades på 102 intervjuer med ensamstående föräldrar samt 117 intervjuer med personal på gatunivå och nyckel arbetare som bekräftade Cottams (2011,2018) relationella arbetsmetoder samt fördelarna med kapacitetshöjande tillvägagångssätt.

Den relationella välfärdsmodellen samt dess tillhörande fem principer har möjliggjort effektivt stöd för socialt utsatta familjer (Cottam 2011) samt arbetslösa ensamstående föräldrar (Pearson, Lindsay, Batty, Cullen & Eadson 2023). Studierna har framstått som lyckade genom att introducera nya stödåtgärder för familjer i utsatta situationer som tidigare betraktades som svårt hjälpta (Cottam 2011: 137-138). Vidare har arbetslösa föräldrar fått betydande stöd för att återfå sitt självförtroende och återinträda på arbetsmarknaden, samt att relationerna som bildats mellan klienter har resulterat i känslan av minskad social isolering och ökad delaktighet i samhället för många (Pearson, Lindsay, Batty, Cullen & Eadson, 2023: 277).

2.2 Social kategorisering

Social kategorisering är en kognitiv förmåga som gör det möjligt för individer att se likheter mellan andra människor. Denna förmåga kan dessvärre leda till konsekvenser och skapande av negativa stereotyper när man grupperar sig och i denna grupp bedömer andra tillhörande en

viss grupp. Stigmatisering är en liknande process som skapas när människor gör uppdelningar av vad som anses " normalt " och " avvikande ". Att använda sig av etiketter och stereotyper blir därför ett sätt att skilja på människor. Många samhällsvetare har använt sig av social kategorisering för att utforska olika orättvisor i samhället (Acosta-Jimenez, Antonios, Meijer & Di Ma 2021: 2-3).

Social kategorisering och stigmatisering utforskades i en dansk studie med syftet att undersöka hur professionella kategoriserar barnen och deras familjer på en social institution i Danmark, samt hur det påverkar det dagliga arbetet och relationerna till familjerna (ibid: 1-2). Resultatet visade att personalen på institutionen hade av vana att kategorisera föräldrarna till barnen på institutionen som resurs fulla eller inte resurs fulla. Vidare framkom att de resurs fulla föräldrarnas barn fick fördelar som inte de barnen med inte resurs fulla föräldrar fick tillgång till, exempelvis mer tid med föräldrarna om det efterfrågades (Acosta-Jimenez, Antonios, Meijer & Di Ma 2021: 11-12).

En annan studie (Meeuwisse 2008) som genomfördes i Sverige år 1998 syftade till att identifiera alternativa arbetsmetoder inom socialt arbete för att undvika social kategorisering av personer med drogmissbruk. Studien betonade vikten av att förstå hur social kategorisering konstrueras och tillämpas som en central faktor för att förstå social ojämlikhet inom välfärdsstaten (Meeuwisse 2008: 189). Teorin som låg till grund för studien argumenterade för att det är utmanande att minska social ojämlikhet genom att endast försöka reducera negativa stereotyper som uppstår genom social kategorisering. Istället förespråkades en inriktning mot innovation av sociala organisationer som ett effektivt sätt att minska social ojämlikhet (ibid: 191).

Mot bakgrund av denna teori utformades programmet Basta Co-operative för personer med drogmissbruk med principen att de kunde rehabiliteras utan direkt intervention av socialarbetare. Istället skulle de samarbeta med och lära sig av varandra (Meeuwisse 2008: 200). Genom att skapa ett företag med delägare, arbetare och lärlingar som samarbetade kring vanliga arbetsuppgifter, strävade programmet efter att erbjuda en gemensam resa mot drogfrihet. Programmet inkluderade också möjligheter för deltagarna att avancera inom organisationen och bli delägare. Denna form av arbete ansågs gynnsam eftersom den hjälpte

deltagarna att uppleva en känsla av egenmakt och delad kontroll över företaget på ett demokratiskt sätt. Eftersom alla deltagare befann sig inom samma tilldelade sociala kategori ansågs det också bidra till att minska kategoriseringen av individerna (ibid: 202-203).

3. Teoretiska utgångspunkter

Vår studie undersöker socialarbetares syn på hur relationell välfärd kan lösa problem med kategorisering inom socialt arbete och om detta tillvägagångssätt når fram till fler klienter. Deltagarna i studien arbetar närgående med unga utrikes födda vuxna från politiskt eftersatta områden. Därmed har vi intagit en teoretisk utgångspunkt grundad i system- och nätverksteori för att analysera och öka förståelsen för studiens empiri.

3.1 System- och nätverksteori

Systemteorin utgör ett synsätt som framhäver helheter och visar hur olika delar ömsesidigt påverkar varandra inom olika system, både fysiska och levande (Forsberg & Wallmark 2021: 40). Ursprungligen utvecklades teorin inom naturvetenskapen när man började betrakta fenomen som planeter, atomer, organ och växter i relation till större enheter de ingår i, som celler i organ, organ i organismer och organismer i sin miljö (ibid). Enligt systemteorin bildar människor, genom sina relationer och kommunikation, kontinuerliga system (Forsberg & Wallmark 2021: 41). En individs identitet utvecklas och fortsätter att utvecklas genom ständigt pågående samspel med andra. Fenomenet system- och nätverksteori fokuserar särskilt på detta samspel och kommunikationen mellan människor inom en gemensam kontext (ibid). Systemteorin blir därmed ett viktigt verktyg för den professionella för att beskriva och förstå komplexa interaktioner samt pågående relationer inom ett nätverk. Dessutom tillhandahåller den viktiga idéer och verktyg som kan användas i det professionella arbetet (Forsberg & Wallmark 2021: 41).

4. Metod

I detta avsnitt presenteras insamlingsprocessen av empirisk data och tidigare forskning. Vidare diskuteras utförandet av vår förståelse, valet av metod och urvalsmetod. Därefter ges en beskrivning av hur det empiriska materialet har bearbetats och analyserats, följt av en redogörelse för de etiska övervägandena som har beaktats i studien. Avslutningsvis kommer en diskussion om studiens tillförlitlighet. Denna strukturerade framställning syftar till att öka klarheten och korrektheten i texten (Agnafors & Levinsson 2019: 65).

4.1 Förförståelse

Förförståelse kan definieras som de förväntningar, uppfattningar eller fördomar som uppstår innan en individ erhåller äkta kunskap om ett specifikt ämne (Birkler 2021: 101). Det är en omedveten process där vi kontinuerligt tolkar våra intryck med hjälp av förutbestämda uppfattningar (Agnafors & Levinsson 2019: 79-81). Medvetenheten om att våra omedvetna tankar och åsikter kan påverka analysen och resultaten av en studie är avgörande. Därför har vi aktivt valt att vara medvetna och öppna, vilket betraktas som nödvändigt för att säkerställa en noggrann och reflekterad analys (ibid).

Innan vår första fältstudievecka hade vi ingen tidigare kännedom om relationell välfärd, men genom vår socionomutbildning hade vi en grundläggande förståelse för social kategorisering. Eftersom vår förförståelse var begränsad ansåg vi det vara av yttersta vikt att vara kritiska och medvetna om detta under hela studiens gång. Vi var också öppna för all tillgänglig information vi kunde ta del av under vår praktikperiod för att bredda vår förståelse.

Genom att aktivt beakta och reflektera över vår förförståelse strävade vi efter att minimera dess potentiella påverkan på vår studie. Att vara öppna för olika perspektiv och att vara medvetna om våra egna förutfattade meningar var centrala inslag under arbetets gång för att säkerställa en objektiv och välgrundad analys av det studerade ämnet.

4.2 Metodval

Studien använder sig av en kvalitativ metod vid insamling av empiriskt material. Valet av en kvalitativ metod ansågs lämplig med hänsyn till att studiens övergripande frågeställning syftar till att förstå och identifiera mönster (Trost & Hultåker 2016: 23). Detta tillvägagångssätt ansågs särskilt relevant då studien inriktade sig på att utforska socialarbetares tankar och uppfattningar.

För att samla in det empiriska materialet valdes individuella semistrukturerade intervjuer. Valet av semistrukturerade intervjuer motiverades av önskan att uppnå en djupare förståelse för olika aspekter av relationell välfärd och social kategorisering, samtidigt som frågornas styrning hölls på en minimal nivå (Trost & Hultåker 2016: 23). Tanken bakom denna metod var att intervjuerna skulle bestå av öppna frågor och följdfrågor för att främja en öppen dialog och möjliggöra att de intervjuade kunde föra samtalet dit de fann mest relevant, samtidigt som det centrala ämnet bibehålls.

Genom att välja en kvalitativ metod strävade studien efter att skapa en rik och kontextualiserad förståelse av socialarbetares perspektiv på relationell välfärd och social kategorisering. Denna strategi möjliggjorde en fördjupad och nyanserad analys av de komplexa och varierande tankemönster som framkom i intervjuerna.

4.3 Urval

Det insamlade empiriska materialet består av tre intervjuer med personal från en organisation i Sverige som integrerar relationell välfärd i sitt arbete. För att skydda respondenternas anonymitet kommer deltagarna i studien att hänvisas till som "respondenter". Målgruppen för undersökningen var socialarbetare med erfarenhet av att arbeta med relationell välfärd. Urvalet av respondenter baserades på ett bekvämlighetsurval inom denna målgrupp, vilket byggde på de socialarbetare som var tillgängliga och som vi hade möjlighet att träffa under vår praktikperiod (Trost & Hultåker 2016: 31).

Bekvämlighetsurval innebär att man väljer individer som är lättast att nå och intervjuas (Jacobsen 2012: 227). Genom att använda oss av detta urvalssätt effektiviserade vi processen

att identifiera lämpliga respondenter för vår studie. Detta tillvägagångssätt gav oss möjlighet att frigöra tid för att förbättra och noggrant förbereda våra intervjufrågor. Samtidigt är vi medvetna om att bekvämlighetsurval har sina svagheter och kräver noggrann hantering, särskilt när tillgängligheten begränsas till dem som fysiskt är närvarande på platsen under den aktuella perioden (ibid). I vår studie ansågs det mest ändamålsenligt och lämpligt att genomföra intervjuer med personal från samma verksamhet. Bekvämlighetsurvalet valdes därför för att möjliggöra en mer konsekvent och djupgående analys av relationell välfärd inom en specifik organisation.

4.4 Insamling av empiri

Vid insamling av empirisk data utfördes tre semistrukturerade intervjuer, vilket innebär att intervjuerna var delvis styrda av en förberedd intervjuguide (Jacobsen 2012: 101). De tre respondenterna är alla socialarbetare med varierande arbetsuppgifter inom samma verksamhet. Intervjuerna genomfördes via zoom, vilket efterfrågades av deltagaren och varade mellan 30 - 50 minuter. Vår avsikt var att hålla intervjuerna mellan 45 - 60 minuter för att optimera insamlingsprocessen (Jacobsen 2012: 105). Dock blev en av våra intervjuer endast 30 minuter lång på grund av tekniska problem och dess spontana karaktär, vilket resulterade i den kortare tidsramen.

Intervjuguiden utformades med öppna frågor och, vid behov, kompletterande följdfrågor baserat på respondentens svar (bilaga 1). Genom tillämpningen av en strukturerad intervjuguide erhöles en omfattande översikt över de teman som skulle behandlas under intervjuerna och som var relevanta för studiens frågeställningar och syfte. Detta genomfördes med avsikt att säkerställa en täckande behandling av de centrala teman som avsiktligt önskas belysas (ibid). Användningen av öppna frågor valdes med avsikt att optimera förutsättningarna för att erhålla innehållsrikt och narrativt material (Agnafors & Levinsson 2019: 58). Genom detta tillvägagångssätt kunde vi motivera respondenterna till att bli mer villiga att dela sina berättelser, vilket resulterade i att respondenten fick en grad av frihet att påverka empirin på ett mer flexibelt sätt. Detta genomfördes med avsikt att minimera vår eventuella påverkan på respondenternas svar.

4.5 Bearbetning av empiri

Samtliga tre intervjuer transkriberades manuellt genom användning av Google Drive-dokument direkt efter genomförandet av intervjutillfällena. Av säkerhetsskäl har namn och plats medvetet uteslutits från såväl transkriberingarna som från själva uppsatsen. Transkriberingarna har genomgått redigeringar för att garantera att meningarna är fullständiga och korrekt strukturerade, samtidigt som det övergripande budskapet bibehållits intakt. Uttryck som "mm," "eh," och "asså" har filtrerats bort för att förbättra läsbarheten utan att ändra på det övergripande innehållet.

Vid markering av förkortningar eller uteslutningar i citat har "(...)" använts med syftet att eliminera mindre relevanta detaljer utan att förändra budskapet. Denna metod användes för att effektivisera citaten och göra dem mer lättlästa. Slutligen har ljudinspelningarna och transkriberingarna genomgått en noggrann och upprepad granskning för att säkerställa att ingen relevant information har förbisetts eller förvrängts under processen. Denna metod har tillämpats för att garantera en hög grad av noggrannhet och tillförlitlighet i den samlade empiriska datan.

4.6 Analysmetod

I studien har tematisk analysmetod tillämpats, vilket innebär att fokus har lagts på berättelsens innehåll (Rennstam & Wästerfors 2015: 59). Inom ramen för tematisk analys granskas vad som sägs eller beskrivs i berättelsen (ibid). Denna metod fungerar som ett verktyg för att identifiera gemensamma nämnare och därigenom kategorisera och strukturera det insamlade datamaterialet. Denna metod användes i studien för att generera korrekt data relaterad till de olika teman som vi strävar efter att besvara som är; kategorisering, relationell välfärd och relationer/nätverk. Genom att använda denna metod genomförde vi tematisk sortering, där vi delade upp vår insamlade data i olika kategorier med hänsyn till att det återkommande innehållet anses vara betydelsefullt för deltagarna och därmed blir viktigt för vår studie. Därefter genomfördes en kategorisk reducering, genom att materialet reducerades genom att utesluta vissa kategorier i olika omfattning (Rennstam & Wästerfors 2015: 104-150). Detta utfördes medvetet för att prioritera vissa kategorier framför andra, vilket skapade mer relevans för studiens syfte och frågeställningar.

4.7 Etiska överväganden

För att uppfylla forskningsetiska principer vid initieringen av ny forskning följde vi Vetenskapsrådets riktlinjer (2002), det vill säga information-, samtycke-, konfidentialitet- och nyttjandekravet. Informationskravet betonar att deltagare bör bli väl informerade om studiens syfte, deras roll, samt all relevant information som kan påverka deras beslut att delta. För att uppfylla detta krav skickade vi ett informationsbrev (bilaga 2) före intervjuerna som innehöll studiens syfte och deltagarnas rättigheter.

Samtyckeskravet hanterades genom att fråga om samtycke vid två tillfällen: vid bokning av intervjuer och precis innan själva intervjun. Deltagarna informerades också om möjligheten att avbryta när som helst. Konfidentialitet upprätthölls genom anonymisering av intervjuerna vid transkribering och skydd av personuppgifter med lösenord på datorer och mobiler. Nyttjandekravet, som innebär att insamlade data endast används för studien, kommunicerades till deltagarna i informationsbrevet. De informerades bland annat om att allt insamlat material skulle raderas efter att uppsatsen examineras och blivit godkänd.

Ett etiskt dilemma uppstod kring information som kan uppkomma om ungdomarna som deltagarna arbetade med. För att undvika att prata om ungdomarna som inte samtyckt till deltagande av studien fokuserade intervjufrågorna på generella arbetsmetoder och erfarenheter av deltagarna. Detta gjordes för att undvika klienternas personliga historier för att respektera deras integritet och undvika potentiella etiska dilemman.

4.8 Reflektion kring studiens genomförande och tillförlitlighet

Validitet innebär att säkerställa att det som mäts faktiskt återspeglar det som avsågs att mätas (Jacobsen 2012: 21). Begreppet intersubjektivitet används istället för objektiv sanning för att beskriva den typ av sanning relaterad till kvalitativa fenomen. Det innebär att den mest trovärdiga beskrivningen av sociala fenomen uppnås när flera personer är överens om att det är en korrekt beskrivning (ibid: 162).

Studien fokuserade på att utforska upplevelsen av ett socialt fenomen, och för att säkerställa hög validitet valdes kvalitativa intervjuer som metod. För att öka validiteten jämfördes svar variationer mellan deltagare och kopplades till tidigare relevanta studier. Efter varje intervju transkriberades och utvärderades svaren, och jämfördes sedan med andra deltagares svar samt tidigare forskningsresultat. Genom att integrera jämförelser och kontinuerlig utvärdering strävade studien efter att på ett pålitligt sätt återspegla den sociala verklighet den utforskade. Detta tillvägagångssätt bidrog till att stärka den intersubjektiva dimensionen av validitet i den kvalitativa forskningen.

Generaliserbarhet inom forskning syftar till studiens trovärdighet och hur representativt resultatet är för studiens målgrupp (Ahrne & Svensson 2022: 33-34). Eftersom studien baseras på tre intervjuer är resultaten inte tillräckligt generaliserbara för att dra slutsatser om den bredare målgruppen. Studien kan istället anses som ett kompletterande bidrag till tidigare forskning om relationell välfärd, och tillsammans med tidigare forskning bidra till ett mer generaliserbart resultat.

Vid genomförandet av studien beaktades faktorer som potentiellt kunde påverka tillförlitligheten i undersökningsresultaten. Reliabilitet, som avser studiens pålitlighet och trovärdighet, är av central betydelse vid bedömningen av forskningens kvalitet (Jacobsen 2012: 21). Eftersom kvalitativa metoder inte är standardiserade i hög grad (Trost & Hultåker 2016: 62), har strävan varit att upprätthålla hög reliabilitet genom att minimera potentiella påverkansfaktorer i intervjuerna.

För att säkerställa hög reliabilitet användes samma intervjufrågor och alla intervjuer genomfördes via Zoom, vilket efterfrågades av deltagarna. Respondenterna befann sig hemma under intervjun, vilket ökade bekvämligheten. Detta tillvägagångssätt minimerar även kontexteffekten, där ovanliga miljöer kan påverka svar och därmed snedvrída resultaten (Jacobsen 2012: 102). Genom att noggrant hantera dessa aspekter har vi strävat efter att öka studiens reliabilitet och därmed stärka dess övergripande validitet.

4.9 Arbetsfördelning

Under arbetet med studien har vi följt en kollaborativ arbetsmetod där vi gemensamt har skrivit och bearbetat texten från olika datorer i ett delat dokument. Detta tillvägagångssätt har främjat diskussioner och gemensam reflektion över olika delar av studien, vilket har bidragit till att effektivisera arbetsprocessen.

Vid genomförandet av intervjuerna antog vi initialt en rollfördelning där en av oss höll i själva intervjun och ställde frågorna medan den andra var ansvarig för inspelningen. Emellertid beslutade vi slutligen att båda skulle spela in intervjuerna som en extra säkerhetsåtgärd mot eventuella tekniska problem. För att ytterligare optimera arbetsflödet delade vi upp ansvaret för transkriberingen av intervjuerna mellan oss.

5. Resultat och analys

Syftet med studien var att undersöka huruvida relationell välfärd kan tolkas som en potentiell lösning för hantering av kategorisering inom socialt arbete och om det kan utvidga antalet människor som kan få hjälp. Det följande avsnittet redovisar de tre främsta teman som framkommit under genomförda intervjuer och som kan anses kunna besvara studiens forskningsfrågor och syfte. De valda temana kommer att presenteras i underkategorier och kopplas till system- och nätverksteori samt tidigare forskning.

5.1. Relationer och Nätverk

I den insamlade empirin framkommer det tydligt att skapandet och underhållande av relationer spelar en avgörande roll inom yrkesrollen som socialarbetare. Respondenterna belyser denna centrala aspekt på varierande sätt. Respondenternas reflektioner angående den relaterbara kommunikationen mellan socialarbetaren samt klienten var återkommande och ansågs vara en betydande faktor för att etablera relationen. Denna form av kommunikation utgör en central grund inom systemteorin, där individerna skapar kommunikationssystem inom en gemensam kontext som är ständigt pågående genom ömsesidiga relationer (Forsberg & Wallmark 2021: 41).

Det är också jätte viktigt sak att tänka på att redan vid första mötet försöka förankra eller skapa grund för en god relation med individen. Det kan vara någonting så enkelt som att ställa en fråga om skolan eller att jag delar med mig av någonting som, alltså små privata saker som är ganska oskyldigt som är lätt att dela med sig av, men som också gör att man känner att man har en relation. Vi kanske bara tar en fika och småpratar om någonting som, ett gemensamt intresse. (...) då får jag igång dem att prata och känna sig lugna och sen så går det ju otroligt mycket snabbare efter det.

- Respondent 1

Respondent 1 understryker vikten av att etablera en grund för en positiv relation redan vid första mötet genom en öppen och personlig dialog. Denna interaktion kan betraktas som en

positiv feedback mekanism, där den delade informationen uppmuntrar förändring inom systemet (Forsberg & Wallmark 2021: 47). Genom att dela små privata detaljer framstår detta som en nyckelfaktor för att bibehålla och stärka relationen mellan socialarbetaren och klienten. Den positiva interaktionen kan i sin tur påverka respondentens vilja att dela mer djupgående detaljer om sin livssituation. Det är en process där en förändring initierar ytterligare förändringar i samma riktning, vilket potentiellt kan förstärka eller påskynda systemets utveckling (ibid). En nyckelaspekt i respondentens resonemang är betydelsen av att skapa en avslappnad och informell atmosfär, exempelvis genom att småprata om gemensamma intressen under fikapausen. Denna strategi framställs som central för att skapa öppenhet, lugn, och en plattform för ömsesidig förståelse och tillit hos individen.

En ytterligare aspekt som framkom bland respondenterna var betydelsen av att betrakta individen som en helhet. Flera respondenter poängterade att viktig information möjligen inte avslöjas i formella sammanhang utan först efter att en relation har etablerats. Detta understryker vikten av att skapa en förtroendefull och öppen dialog för att kunna få en mer omfattande förståelse av individens situation och behov.

För att man inte har koll på en helhet kring personen. Som att hans mamma kräver att han ska komma in med pengar varje månad. Alltså så. Det kanske inte är något som dyker upp i ett samtal där man bara ska gå till arbetsförmedlingen. Utan det kommer kanske efter att man har byggt upp en relation där de delar med sig av att jag är jätte pressad. Så jag skulle ändå säga att det är klienten är att vi har en helt annan kunskap kring dem och deras sätt att leva, deras vad som pressar dem, vad som är deras mål. (...) Det viktigaste för oss är att alltid skapa en relation. Och det kan vara att man bara träffas, bara vad man ser kan vara så att det inte blir någon hierarki direkt. Att det blir så här, jag ska hjälpa dig. Utan att vi ses och så ser vi så här, ser vi var det landar. Och då kan det vara att i början vill man bara kanske lära känna en person. För att också se hur man kan anpassa allting och vad man kan kräva av den personen.

- Respondent 2

Respondent 2 betonar vikten av att betrakta individen som en helhet inom ramen för socialt arbete. En central observation är att traditionella formella sammanhang inte alltid avslöjar den fullständiga bilden av klientens livssituation. Genom att lyfta fram exempel, som klientens ekonomiska åtaganden gentemot sin mamma, framhäver respondenten att dessa detaljer tenderar att framkomma först när en nära och ömsesidig relation har utvecklats.

Respondent 2 framhäver vikten av att fördjupa förståelsen för klientens livssituation genom att integrera olika faktorer som påverkar individens välbefinnande. Att betrakta individen som en helhet innebär således att förstå deras livsomständigheter på en djupare nivå. Denna synpunkt reflekterar systemteorins grundprincip om att förståelsen av en individ överstiger summan av dess isolerade delar, vilket illustreras genom att viktig information om klientens livssituation kanske inte avslöjas i formella sammanhang utan först efter etablerandet av en relation (Forsberg & Wallmark 2021: 42).

Denna fullständiga förståelse gynnar inte endast klienten utan är även nödvändig för socialarbetaren att kunna erbjuda relevant och effektivt stöd. Genom att integrera detta synsätt, där individens olika aspekter beaktas, kan socialarbetaren utforma insatser som bättre motsvarar klientens specifika behov och kontext. Respondentens betoning av helheten kan förstås genom systemteorin, där det är avgörande att uppnå en holistisk förståelse för att implementera adekvat stöd (Forsberg & Wallmark 2021: 40, 42; Magnusson & Castman 2021: 253).

5.2 Relationell välfärd och samarbete

När det kommer till huruvida verksamheten arbetar utifrån relationell välfärd och relationell kapacitet, betonade samtliga respondenter att den relationella välfärden utgör en viktig faktor för att främja samarbete och framgångsrikt utveckla individanpassade insatser för klienter inom verksamheten.

Vi jobbar utifrån någonting som kallas för relationell välfärd. Och det är ett slags system för samarbete mellan olika aktörer och med medborgarna som man inte har fått lära sig i skolan och som vi inte har jobbat med på andra ställen, så att vi håller hela tiden på att utveckla det arbetet, så då är det jättebra att vi jobbar tillsammans.

(...) Jag är väl den som har huvudsakligt ansvar för samarbetspartners och samarbeten är ju någonting som utgör en väldigt stor del av det arbete vi gör. Vi har ungefär 80 samarbetspartners och varje vecka så interagerar vi med 4 till 20 olika samarbetspartners så det är ganska mycket arbete i det. (...) Sen så är ju så här har vi relationell kapacitet som är själva metoden och den utgår från samarbete, väldigt mycket samarbete med offentliga aktörer, men också andra civilsamhälleliga aktörer, där man och målgruppen... där man tar vara på de resurser och kompetenser som finns hos varje enhet och varje individ för att på så sätt undvika onödiga hinder.

- Respondent 1

Det framkommer att respondent 1 och organisationen denne representerar arbetar aktivt med metoden "relationell välfärd." Denna strategi beskrivs som ett samarbetsorienterat system som sträcker sig över olika aktörer och inkluderar medborgarna, något som respondenten betonar inte har varit en del av den traditionella utbildningen eller erfarenheten inom området. Det kan tolkas som en metodik som ständigt utvecklas, och samarbetet mellan olika enheter anses vara en viktig faktor inom arbetet. Vidare framkommer att den relationella kapaciteten är själva kärnan i deras metodik. Denna kapacitet fokuserar på ett brett spektrum av samarbeten, både med offentliga och civilsamhälleliga aktörer. Metoden grundar sig på att utnyttja resurser och kompetenser hos varje enhet och individ för att undvika onödiga hinder.

Respondenten tycks förklara hur organisationen följer principerna framtagna av Cottam (2011), det vill säga ett arbetssätt som fokuserar på samarbete mellan tjänstemän och organisationer. Ytterligare försöker man även hitta nya metoder för att lösa problem och genom det hjälpa sin klient grupp att nå sina mål (Cottam 2011: 141-144)

Vidare belyser respondenterna fördelarna som organisationen har erfarit genom att implementera relationell välfärd som en central arbetsmetod inom socialt arbete. Genom att reflektera över de positiva resultaten av denna strategi ger respondenten insikter om hur relationell välfärd inte bara har ökat omfattningen av stöd till klienter utan också skapat möjligheter för ökat samarbete.

Man har hjälpt så många fler och nått så många fler. Och på så sätt, jag tror att genom att lyfta fram det, så kanske fler börjar förstå hur man kan arbeta och hur vi tillsammans kan bli starkare i (stad) och ha fler samarbeten kring framför allt vår målgrupp. Så där känner jag att det automatiskt kommer bli bättre om vi är fler som vet hur man alternativt kan göra. Det skapar ju fler samarbeten. Och sen så kan vi alltid bli bättre på att kommunicera och dra gränser.

- Respondent 2

I respondent 2:s reflektioner tydliggörs de påtagliga fördelarna av att tillämpa relationell välfärd som strategi inom socialt arbete. Genom att fokusera på samarbetsbaserade metoder har organisationen inte bara ökat antalet klienter som de kan stödja, utan har också nått en bredare målgrupp. En central poäng i respondentens resonemang är att ökad kunskap och användning av relationell välfärd inte bara gynnar den enskilda organisationen utan också har potentialen att skapa ett mer sammanhållet och effektivt socialt arbete i organisationens stad.

Detta kan kopplas till tidigare studier om relationell välfärd som funnit metoden som ett bra alternativ för klientgrupper som ansetts svår hjälpta, som socialt utsatta familjer och ensamstående föräldrar. Metoden har enligt tidigare forskning även medgivit en ökad delaktighet för klienter (Cottam 2011; Pearson, Lindsay, Batty, Cullen & Eadson 2023), vilket är vad denna organisation kämpar för.

Respondenten framhåller att genom att fler aktörer förstår och använder denna metod kan man bygga fler samarbeten, särskilt inom målgruppen som organisationen fokuserar på.

Jag tror ju att civilsamhället ändå jobbar mycket på det här sättet. Alltså jag tänker liknande organisationer som oss, skulle jag tro. Jag tror att det blir väldigt svårt att inte arbeta med, om vi pratar om individuellt anpassat stöd på olika sätt inom civilsamhället, så tror jag att det blir väldigt mycket just relationell välfärd. Även om organisationerna själva inte var medvetna om det

- Respondent 3

I respondent 3:s reflektioner framkommer en insikt om civilsamhällets arbete och dess relation till det som beskrivs som relationell välfärd. Respondenten antyder att inom civilsamhället, särskilt inom liknande organisationer, är arbetssättet som används liknande det som förespråkas inom relationell välfärd. Trots att organisationerna kanske inte är medvetna om den specifika termen eller metodiken, indikerar respondenten att det ändå praktiseras, särskilt när det gäller att erbjuda individuellt anpassat stöd.

5.3 Kategorisering i arbetet

Inom ramen för temat kategorisering uttryckte samtliga respondenter ett bekymmer över de problematiska aspekterna som är förknippade med kategorisering och fack tänk inom det sociala arbetet. Respondenterna uttrycker en oro över hur kategorisering kan påverka individens självbild och identifiering, samt hur det kan begränsa förståelsen av den komplexitet och nyanser som varje individ innehar. Begrepp som "jätte problematiskt" och "förödande" används av de olika respondenterna för att betona sin oro över kategoriseringens potentiella negativa konsekvenser inom det sociala arbetet.

Jag tycker att det är jätte problematiskt. Jag tycker att det är väldigt problematiskt för att det ramar in dem. (...) Tvingar in dem i ett hörn, alltså dels så påverkar det ju deras självbild. De kan börja identifiera sig utifrån den problematik som man identifierat som mest väsentlig.

- Respondent 1

Det framkommer att respondent 1 framträder en tydlig oro kring de potentiella negativa konsekvenserna av kategorisering inom det sociala arbetet. Respondenten betonar att kategorisering är "jätte problematiskt" och påpekar dessutom att det kan vara skadligt då det tenderar att rama in individer och tvinga in dem i ett hörn. En central aspekt som kan tolkas utifrån respondentens citat kan vara hur kategorisering kan påverka individens självbild. Genom att bli identifierade utifrån den mest framträdande problematiken riskerar individer att internalisera och identifiera sig själva främst utifrån de problem som samhället eller det sociala arbetet har definierat som mest väsentliga.

... det skulle vara som att vi sitter och gör projektbeskrivning utifrån behov som vi har tagit fram. Det blir inte... Det blir inte så komplext. Kanske inte heller så nyanserat. (...) Jag har aldrig faktiskt tänkt på kategorisering över huvud taget. Det är ju spännande att ni har gått in på det. För att för mig handlar det om... Jag är ju så inne i att varje individ är en hel... Det är så många olika aspekter som påverkar. (...) Det skulle ju vara helt förödande om jag inte... Om jag hade kategoriserat personen. Så nej, jag tror inte jag har gjort det någon gång. (...) Alltså det är mitt bakhuvud hela tiden att aldrig se... Försöka se en helhet

- Respondent 2

Vidare betonar respondent 2 att hen undviker kategorisering inom det sociala arbetet. Respondenten reflekterar över risken med att skapa projektbeskrivningar och arbetsmetoder baserade på framtagna behov av verksamheten, och betonar att det inte bara skulle minska komplexiteten och nyanserna i arbetet utan även underminera den grundläggande förståelsen av varje individ som en helhet. Att inte tänka i termer av kategorisering förklaras som en medveten strategi för att bevara förståelsen av varje individ som komplex med många påverkande aspekter. Genom att avstå från att kategorisera ser respondenten möjligheten att behålla en rikare och mer mångfacetterad syn på individen.

Respondenterna 1 och 2 uttrycker en vilja att undvika social kategorisering för att inte begränsa sitt arbete eller påverka klienterna negativt. I den svenska studien av Meeuwisse (2008) anses det att social kategorisering av välfärdsstaten gentemot klienter inom socialt arbete är en grund för social ojämlikhet. Studien uttrycker att det behövs innovation av metoderna inom socialt arbete för att minska denna ojämlikhet och social kategorisering genom det (ibid: 189-191). Respondenterna kan anses använda en innovativ metod, det vill säga relationell välfärd och relationell kapacitet för att hjälpa klienter genom samarbete och starka relationer sinsemellan. Det kan även tolkas att genom denna innovativa metod kan även social ojämlikhet minskas genom att arbeta med klienter på närmare håll och därigenom ge socialarbetare en större förståelse för individen som en helhet istället för tillhörande en grupp.

Folk kommer med en mängd olika saker som de behöver hjälp med, kommer från olika bakgrunder. Det är liksom inte så där att vi... Om vi går tillbaka till hur vi har

definierat vår målgrupp så är det en väldigt bred sak. Det är kanske lättare för oss att ha en väldigt bred målgrupp där vi kan slänga in massa olika typer av grupper som man hade kunnat bryta ner i mycket mindre kategorier. Men det är ju en väldigt bred målgrupp och det är (...). Jag tror att för att hjälpa alla så där så är det viktigt att man utgår, som jag hela tiden påpekat här, individens behov och de är personliga. Det är inte som att det kommer en grupp som har exakt samma behov och där man kan ge exakt samma hjälp och man löser alla problem på det sättet.

- Respondent 3

Respondent 3 tar in en annan aspekt av kategorisering. Här uttrycker respondenten hur social kategorisering kan användas inom socialt arbete för att underlätta arbetet när det involverar en stor målgrupp. Vidare påpekas det att trots att det kan simplificera arbetet är det inte nödvändigtvis hänsynsfullt mot komplexiteten i klientens situation. Respondenten menar att individers behov är individuella och att trots att vissa människor delar karakteristiska egenskaper, resulterar inte det i samma behov.

Jag behöver inte kategorisera utifrån mitt sätt att när jag ska hjälpa en person eller har ett. Jag möter en ungdom till exempel i mitt arbete så behöver jag inte kategorisera den för att jag ska kunna erbjuda hjälp. Men för att samhället ska få kontakt med olika myndigheter så behöver de veta att personen hamnar inom den här, har rätt till det här och så där. Så utifrån samhällets syn så behövs det. Och för att jag ska hjälpa den personen så behöver man ju vara en del av det.

- Respondent 3

Respondenten menar att trots att hen inte anser sig behöva kategorisera klienter för att erbjuda rätt hjälp så arbetar välfärdsstaten utefter att det är nödvändigt. Genom att respondentens organisation samarbetar med myndigheter inom välfärdsstaten och dess system blir man därför ibland tvungen att kategorisera klienter. Detta behövs för att komma fram till klienternas rättigheter och vilken hjälp de kan få enligt välfärdsstatens system.

Som respondenten uttrycker är social kategorisering svår att undkomma då människor kategoriserar för att se likheter mellan olika människor. Dessvärre kan det leda till

konsekvenser för klienter som negativa stereotyper och social ojämlikhet. Social kategorisering har använts inom socialt arbete länge, både i Sverige och andra länder (Acosta-Jimenez, Antonios, Meijer & Di Ma 2021: 1-3; Meeuwisse 2008: 189).

6. Slutdiskussion

Denna studie menar att besvara om relationell välfärd kan betraktas som en adekvat lösning för att hantera social kategorisering, samt om användning av metoden innebär att fler klienter får tillgång till stöd. Resultatet av studien har besvarat dess frågeställning och syfte. Vidare anses den tidigare forskningen inom ämnet vara i linje med de resultat som framkommit ur de genomförda intervjuerna.

Respondenterna uttrycker att relationell välfärd bygger på relationsbyggande med klienter och samarbete mellan organisationer, vilket även bekräftats av Cottam (2011) vid beskrivning av de principerna relationell välfärd bygger på. Deltagarna i vår studie menade att relationerna de bygger med klienter är centrala vid val av insatser. Insatserna förklaras bero på behoven klienten uttryckt genom relationen med socialarbetaren, och inte utifrån kategorin den kan appliceras till. Därför anses inte kategorisering som ett användbart verktyg inom deras arbete, utan används endast när välfärdssystemet kräver det för att ge klienter särskilda insatser.

Relationell välfärd som metod möjliggör en holistisk betraktelse av klienterna, vilket uttrycks vara nödvändigt till följd av individens komplexitet enligt respondenterna. Detta kräver en arbetsinsats som opererar inom en helhetskontext för att kunna tillhandahålla optimalt stöd. Relationell välfärd knyts på så sätt samman med system- och nätverksteori, där fokuset riktas mot relationer och en helhetsförståelse av individen i olika kontexter (Forsberg & Wallmark 2021: 40-47).

Det finns en enhetlig bild hos deltagarna att social kategorisering kan vara problematisk för klienter, till följd av att det inte tar hänsyn till komplexitet och helheten av klientens situation. Detta stämmer med tidigare forskning av Meeuwisse (2008) där social kategorisering inom socialt arbete uttrycks vara problematiskt, till följd av att det finns en koppling mellan social kategorisering och social ojämlikhet. Vidare yttrade författaren en tro att problematiken kunde reduceras genom nya innovativa metoder (Meeuwisse 2008: 189-191). Relationell välfärd är en innovativ metod som använder sig av alternativa metoder inom socialt arbete. Detta kan möjligen utveckla den nuvarande svenska välfärdsstaten om hitta alternativa lösningar till dess problem.

Samarbete framställs som en central del av respondenternas arbete, både mellan organisationer och mellan socialarbetare och klienter. Genom att framgångsrikt samarbeta med klienter och myndigheter har metoden bidragit med mer individanpassat stöd till klienter samtidigt som den anses vara mer hållbar, vilket har möjliggjort att man har lyckats nå ut till fler som är behov av hjälp enligt personalen.

Källförteckning

Acosta-Jimenez, M-A., Antonios, A-M., Meijer, V. & Di Matteo, C. (2021). Categorization and stigmatization of families whose children are institutionalized. A Danish case study. *Scholarly Journal*, 5(3), ss. 1-22.
doi:10.3390/genealogy5030076

Agnafors, M. & Levinsson, M. (2019). *Att tänka uppsats. Det vetenskapliga arbetets grundstruktur*. Malmö: Gleerups

Ahrne, G. & Svensson, P. (2022). Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt. I Ahrne, G. & Svensson, P. (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. uppl 3. Stockholm: Liber AB.

Bergh, A. (2015) *Den kapitalistiska välfärdsstaten*. uppl 4. Lund: Studentlitteratur AB.

Birkler, Jacob (2022). *Vetenskapsteori: en grundbok*. uppl 3. Stockholm: Liber AB

Cottam, H. (2011). Relational welfare. *A journal of politics and culture*, 48(48), ss. 134-144.
doi:10.3898/136266211797146855

Forsberg, G. & Wallmark, J. (2021). Grundläggande system- och nätverksteori. I Forsberg, G. & Wallmark, J. (red.) *Nätverksboken - om mötets möjligheter*. uppl 3. Stockholm: Liber AB.

Jacobsen, D-V. (2012). *Förståelse, beskrivning och förklaring: introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*. uppl 2. Lund: Studentlitteratur AB

Magnusson, G. & Castman, M. (2021). Personliga ombud – nätverks praktik från Botkyrka 1980 till Nacka och Värmdö 2020. I Forsberg, G. & Wallmark, J. (red.) *Nätverksboken - om mötets möjligheter*. uppl 3. Stockholm: Liber AB.

Meeuwisse, A. (2008). Organizational innovation in the Swedish welfare state. *Sage publications critical social policy*, 28(2), ss. 187-210.
doi:10.1177/0261018307087989

Hydén, M. (2013). Har sociala problem ett kön?. I Meeuwisse, A & Swärd H. (red.) *Perspektiv på sociala problem*. uppl 2. Stockholm: Natur & kultur.

Pearson, S., Lindsay, C., Batty, E., Cullen, A-M. & Eadson, W. (2023). Relational approaches to employability. *Journal of Education and Work*, 36(4), ss. 270-283.
doi:10.1080/13639080.2023.2184466

Rennstam, J. & Wästerfors, D. (2015). *Från stoff till studie. Om analysarbete i kvalitativ forskning*. Lund: Studentlitteratur AB.

Trost, J. & Hultåker, O. (2016). *Enkätboken*. uppl 5. Stockholm: Studentlitteratur AB

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*.

[Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning \(vr.se\)](#)

Von Heimburg, D. & Ness, O. (2021). Relational welfare: a socially just response to co-creating health and wellbeing for all. *Scandinavian Journal of Public Health*, 49(6), ss. 639-652.

doi:10.1177/1403494820970815

Bilagor

Bilaga 1: Intervjuguide

Intervjuguide

Innan inspelningen:

- Samtycke till deltagande?
- Samtycke till inspelning eller anteckning.
- Påminna om att man kan avsluta inspelningen/intervjun när man vill.

Efter inspelningen:

- Fråga ännu en gång om personen har deltagit och blivit inspelad frivilligt.

Välkomnande mening:

“ Tack för att du deltar”

- Har du några frågor innan vi börjar?

Inledande

- Kan du berätta lite om ditt arbete här?
- Vilka typer av klienter arbetar ni med?

Fördjupande:

- Hur definierar du relationell välfärd?

- Varför valde ni att arbeta utifrån relationell välfärd?
- Vad tycker du är viktigt att tänka på när du bemöter dina klienter?
- Har du observerat något ändring hos klienternas upplevelser av stödet de fått efter att ni använt er metod?
- Hur balanserar man jobb och privatliv?
- Vad anser du att det finns för fördelar med att arbeta utifrån relationell välfärd jämfört med andra arbetsmodeller du arbetat med?
- Finns det nackdelar?
- Hur anser du att ni kan förbättra er metod ytterligare?
- Kan du ge exempel på ett projekt där ni utgått från relationell välfärd och vad ni fick för resultat?
- Hur tror du att era klient relationer skiljer sig från andra organisationer?
- Hur går det till när ni väljer insatser för era klienter?
- Vad är dina tankar om kategoriseringar av klienter inom vissa sociala organisationer?
- Har du upplevt att du har behövt kategorisera dina klienter för att underlätta när du skulle välja insatser?
- Om så, har det skapat problem och i så fall hur?
- Om inte, hur undviker du att kategorisera?

Avslutande:

- Finns det något vi inte frågat dig som du vill lägga till?

Bilaga 2: Informationsbrev

Göteborg 2023-12-05

INFORMATION TILL FORSKNINGSDELTAGARE

Hej!

Vi heter Nelin Ruzdieva och Elsa Dahlgren och studerar tredje terminen på socionomprogrammet på institutionen för socialt arbete vid Göteborgs universitet. Under vecka 46 genomförde vi våra fältstudier hos er och vecka 50 kommer vi gärna tillbaka för att utföra semistrukturerade intervjuer med er yrkesverksamma till vår B-uppsats. Syftet med studien är att undersöka om relationell välfärd kan vara en adekvat lösning för att hantera kategorisering inom socialt arbete och om det innebär bättre kvalitet på hjälpen. Vi önskar att ta del av dina tankar och erfarenheter kring detta ämne och hoppas därför att du har möjlighet att ställa upp på en intervju. Våra frågor kommer att utgå från dina egna reflektioner och erfarenheter kopplat till ditt arbete. Intervjun är frivillig och beräknas att pågå mellan 45–60 minuter. Den genomförs på den plats som du önskar, förslagsvis kommer vi till dig på din arbetsplats eller genomför intervjun via zoom eller telefon om ni föredrar det.

Vetenskapsrådets forskningsetiska riktlinjer:

Informationskravet

Genom att ta del av detta informationsbrev informeras du om syftet med vår studie. Ditt deltagande i studien är helt frivilligt, och du har möjlighet att avbryta det när som helst. Det finns ingen skyldighet att besvara samtliga frågor, och den information du delar med oss under intervjun kommer endast att användas i forskningssyfte. Efter avslutad opponering och färdigställande av vår uppsats kommer vi att skicka det slutliga resultatet till din arbetsplats, där det kommer att vara tillgängligt för enhetens personal. Förväntad tidpunkt för detta är i mitten av januari 2024. Tack för ditt eventuella deltagande, och om du har några frågor eller funderingar är du välkommen att kontakta oss.

Samtyckeskravet

För att kunna genomföra intervjun med dig krävs att du ger ditt samtycke. Vi kommer att be om ditt samtycke innan intervjun. Ditt samtycke till att delta i studien är inte permanent och kan återkallas när som helst utan negativ påverkan för dig. Det är helt upp till dig att besluta om din medverkan i studien.

Konfidentialitetskravet

Innehållet i studien kommer att bli anonymiserat. Om citat används där namn och/eller platser kan kopplas till dig, kommer dessa att ersättas i största möjliga omfattning för att skydda din integritet. Det fullständiga materialet kommer endast att hanteras av de personer som genomför intervjun och studien. Vi kommer att prioritera hög konfidentialitet i hanteringen av materialet för att säkerställa att det bevaras och inte blir tillgängligt för obehöriga. Det insamlade materialet kommer att vara lösenordsskyddade på dator och mobil av oss som genomför arbetet och ingen annan.

Nyttjandekravet

Med ditt eventuella godkännande så kommer vi att spela in intervjun och transkribera din medverkan i intervjun. Efter att studien har examinerats och fått godkänt kommer allt inspelat

material att raderas samt den transkriberade texten av intervjun. Huvudsyftet med genomförandet av dessa intervjuer är att samla in material för vår uppsats och inget annat.

Vi ber dig vänligen att återkoppla till oss om ni kan tänka er att delta i en intervju så snart som möjligt (senast måndagen vecka 50), med förslag på tidpunkter som skulle vara passande för en eventuell intervju. Om du har ytterligare frågor eller funderingar till oss eller vår handledare, är vi tillgängliga via de angivna e-postadresserna och telefonnumren nedan.

Med vänliga hälsningar,

Nelin Ruzdieva & Elsa Dahlgren

Kontaktuppgifter

Studenter:

Nelin Ruzdieva – Tel: xxx / Mail: xxx

Elsa Dahlgren – Tel: xxx / Mail: xxx

Handledare:

Universitetslektor Ann-Charlott Timander, Institutionen för socialt arbete,

Göteborgs universitet

Mail: xxx

Bilaga 3: Behandling av personuppgifter

Information om behandling av personuppgifter i utbildningssyfte vid Göteborgs universitet

Dataskyddsförordningen (GDPR) ställer krav på att du ska få information om hur dina personuppgifter behandlas. I detta dokument beskrivs hur behandlingen går till och vilka rättigheter du har som registrerad.

Vem är ansvarig för behandlingen av dina personuppgifter?

Göteborgs universitet är personuppgiftsansvarig för den behandling studenter utför inom ramen för sina studier.

Om du har frågor om behandlingen kan du vända dig till studenten som utför behandlingen.

Kurskod	SQ4133
Titel/benämning på studentens arbete	Relationell välfärd och kategorisering
Studentens namn	Nelin Ruzhdieva & Elsa Dahlgren
Studentens e-post	xxxx

Rättslig grund och ändamål med behandlingen

Universitetet har enligt 1 kap. 2 § högskolelagen (1992:1434) i uppdrag att anordna utbildning. Detta innebär att universitetet har rätt att behandla personuppgifter enligt den rättsliga grunden allmänt intresse när det är nödvändigt för att utföra sitt utbildningsuppdrag, enligt artikel 6.1 e GDPR.

Detta innebär även att enskilda studenter behandlar personuppgifter i utbildningssyfte. Studenter behandlar personuppgifter i sin utbildning, t.ex. vid genomförande av självständiga arbeten (examensarbeten), uppsatser eller fältstudier. Studenten ska då formulera ett tydligt och avgränsat syfte med arbetet. Studenten har nedan fyllt i syftet med arbetet.

Studentens syfte

Denna uppsats ämnar undersöka och analysera den potentiella rollen för relationell välfärd som en adekvat lösning för att adressera problematiken med kategorisering inom ramen för socialt arbete. Vidare syftar uppsatsen till att utforska om implementeringen av en relationell välfärdsinriktning som metod ger en märkbar förbättring av den kvalitet på stödet som klienter erhåller.

Syftet är att intervjua socialarbetare med erfarenhet av att arbeta med relationell välfärd. Personuppgifterna som kommer att behandlas syftar till socialarbetarens egna reflektioner och

erfarenheter av relationell välfärd och socialt arbete. Undersökningen kommer inte att behandla känsliga personuppgifter eller uppgifter om lagöverträdelser.

Metod för insamling

Nedan har studenten kryssat i vilken eller vilka metoder som kommer att användas för insamlingen i studentens arbete.

- Bild- eller videoupptagning
- Ljudupptagning
- Enkät
- Intervju
- Observation
- Annan, ange i fritext:

Vem kommer att kunna ta del av personuppgifterna?

Enbart de personer som är involverade i det arbete som studenten utför i utbildningssyfte vid Göteborgs universitet ska kunna ta del av dina personuppgifter. Det innebär exempelvis att studenten själv och eventuell handledare till studenten kommer att ta del av dina personuppgifter.

Uppgifter kan begäras ut med stöd av offentlighetsprincipen

Dina personuppgifter eller handlingar som dina personuppgifter förekommer i kan, om de lämnas in till universitet av studenten, komma att bli föremål för en begäran om allmän handling i enlighet med offentlighetsprincipen. Det innebär att enskilda kan ta del av allmänna handlingar och därmed få tillgång till uppgifter där dina personuppgifter förekommer, om dessa inte omfattas av sekretess. Sådana utlämnanden hanteras därför i enlighet med bestämmelserna i tryckfrihetsförordning (1949:105) och offentlighets- och sekretesslag (2009:400).

Studenter uppmanas att inte lämna in direkt identifierande uppgifter (namn, kontaktuppgifter m.m.) om dig när studenten lämnar in sitt färdigställda arbete. På så vis kommer det i det flesta fall enbart vara möjligt att begära ut indirekta personuppgifter om dig från universitetet.

Hur länge kommer personuppgifterna att behandlas?

Dina personuppgifter kommer enbart att behandlas under den tid som studentens arbete i utbildningssyfte pågår. Efter att arbetet har avslutats kommer studenten att radera personuppgifterna. Detta gäller dock inte sådana uppgifter som har lämnats in till universitetet och som därmed blir en allmän handling (se ovan).

Kommer dina personuppgifter behandlas utanför EU/EES?

Universitet kan i verksamheten komma att föra över personuppgifter till tredje land, det vill säga till länder utanför EU/EES. Under sådana förhållanden gäller särskild lagstiftning. Universitet kommer under sådana förhållanden att vidta alla rimliga juridiska, organisatoriska och tekniska åtgärder som krävs för att uppnå en lämplig skyddsnivå för dessa personuppgifter. En överföring till USA kan komma att ske vid behandling i universitets verktyg för textredigering och fillagring som studenten använder. Universitetet använder Microsofts tjänster för detta.

Dina rättigheter enligt GDPR

Dataskyddsförordningen anger att den enskilde har ett antal rättigheter. Nedan anges de mest relevanta rättigheterna. Om du vill läsa en mer utvecklad beskrivning av dina rättigheter enligt GDPR kan du gå in på www.gu.se/om-webbplatsen/behandling-av-personuppgifter.

Rätten till tillgång (registerutdrag)

Som enskild har du rätt att kostnadsfritt en gång per år begära information om vilka personuppgifter som universitetet behandlar om dig. Kontakta oss via dataskydd@gu.se för att begära ett utdrag av dina personuppgifter hos oss.

Rätten till radering

Som enskild har du rätt att få dina personuppgifter raderade i de fall som personuppgifterna inte längre behövs för att uppfylla det ändamål som de samlades in för (rätten att bli bortglömd).

Det kan finnas bestämmelser som anger att personuppgifterna inte får raderas, vilket gör att det då är dessa bestämmelser som gäller och att uppgifterna därför inte kan raderas.

I de fall det finns rättsliga hinder mot radering av personuppgifterna kommer universitetet att begränsa behandlingen av dessa personuppgifter till att endast omfatta behandling i den utsträckning som det finns rättsligt stöd för.

Rätten att invända mot behandling

Som enskild har du i vissa fall rätt att invända mot att universitet behandlar dina personuppgifter. Om det inte finns tvingande skäl för universitetet att fortsätta behandla personuppgifterna, som till exempel för att uppfylla rättsliga krav, kommer universitetet att upphöra med behandlingen.

Kontaktuppgifter till dataskyddsombudet

Har du frågor om den specifika behandlingen kan du vända dig till studenten som har samlat in uppgifterna. Studenten har fyllt i sitt namn och kontaktuppgifter under rubriken "Vem är ansvarig för behandlingen av dina personuppgifter?" i detta dokument.

Om du har frågor om behandlingen eller har klagomål kan du även vända dig till universitetets dataskyddsombud på e-post dataskyddsombud@gu.se.

Om du vill läsa mer om hur Göteborgs universitet behandlar personuppgifter generellt och en utvecklad beskrivning av dina rättigheter enligt GDPR kan du gå in på www.gu.se/om-webbplatsen/behandling-av-personuppgifter.

Du har rätt att klaga till Integritetsskyddsmyndigheten (IMY)

Om du anser att universitetet behandlar dina personuppgifter i strid med dataskyddsförordningen har du rätt att lämna in ett klagomål till Integritetsskyddsmyndigheten. Närmare information om hur du går till väga för att lämna ett klagomål finns på Integritetsskyddsmyndigheten webbplats, www.imy.se.

